

SERRA

713

MAIG 2019 • 5,90 €

D'OR

Vicent Ferrer o la construcció
d'una santedat

Tomàs Martínez Romero

Entrevista a Manuel Forcano

Zeneida Sardà

Marta Pessarrodona. Premi
d'Honor de les Lletres

Catalanes 2019

Lluïsa Julià

Un llibre al Suprem

Jordi Sànchez

Guinovart, el llaurador de
la pintura

Montse Gispert-Sauch

Bartolomé Bermejo al MNAC

Santiago Alcolea

Dimitris Papaioannou

Jordi Coca

Aritz Cirbián, productor

Tariq Porter

La marca Arànega

Margot Mur

Panorama de narrativa catalana

Borja Bagunyà

Un burgès revoltat fa memòria personal i col·lectiva

per Francesc Vilanova i Vila-Abadal

Josep M. Almeda i Petitpierre
Les arrels i els seus dies. Memòries d'un burgès revoltat
Gregal, Barcelona, 2017.

Josep M. Almeda, enginyer tèxtil, industrial, empresari, propietari rural, viatger, «burgès revoltat», «burgès clandestí», des de la talaia dels vuitanta anys mira enrere amb una ambició que, siguem sincers, depassa de molt l'anhel d'escriure unes memòries, repassar la biografia personal i familiar per a gaudi del lector i deixar testimoni d'allò que recorda que ha viscut (i, no cal dir-ho, no és el mateix recordar allò que has viscut que el que realment has viscut) durant la segona meitat del segle XX i els primers anys del XXI. Ho fa, però, acompanyant el relat amb una extraordinària excursió

(que probablement conforma alguns dels millors capítols d'aquest extens volum) a la darrerria del segle XVIII i tot el segle XIX, a la caça i captura d'avantpassats agraris i protoindustrials, propietaris i emprenedors, dones extraordinàries (l'àvia, per exemple), branques familiars llunyanes, parents que venien de Suïssa, enginyers i administradors, fins a arribar a la figura clau del pare, Ramon Almeda i Callís, advocat, propagandista polític de la Lliga Catalana, assassinat per un escamot probablement anarquista, protagonista d'unes quantes pàgines del llibre que marquen a sang i foc tota la narració.

L'autor ha optat per un model historicomemorialístic que no és fàcil ni amable. És un híbrid que implica, necessàriament, un exercici d'equilibris interns molt delicat. On comença la narració dels fets històrics (el memorialista convertit en historiador) i on comença la memòria d'allò viscut per l'autor? Com es lliga la història que un no ha viscut (però sí que l'han viscut els parents, els amics, els coneguts) i la narració de l'experiència personal, del record individual? Personalment (i és una qüestió de gustos), aquest és el model de memòries que menys em sedueix o, si voleu, el que m'agrada menys.

Per tant, la millor solució en aquest cas (o, almenys, la més recomanable), em sembla que és prescindir d'allò que no lliga amb la memòria (les exposicions dels fets històrics diversos, les reflexions de caràcter més polític, la crònica quasi periodística dels darrers anys del país) i anar de dret a la història personal de Josep

Almeda, les seves arrels familiars (individuals i col·lectives) i els molts dies viscuts *personalment* o directament influïts per esdeveniments d'una enorme potència (l'assassinat del pare, per exemple).

Situats, doncs, en l'espai del memorialisme estricte, és el moment de capbussar-se en un treball detalladíssim que ens porta a finals del segle XVII, amb els primers parents identificats i, a partir d'aquí, una extensa excursió per la industrialització d'Osona al llarg del segle XIX (sense oblidar la preindustrialització del XVIII), a la zona de Roda de Ter, on s'anava consolidant la nissaga dels Almeda al voltant de l'aprofitament del Ter i emergia lentament una burgesia entre agrària i industrial, benestant, emprenedora, que era a punt de desembarcar a Barcelona, on s'acabaria de consolidar com una classe mitjana potent i modernitzadora. El relat que en fa Josep Almeda (a partir d'una recerca minuciosa, detalladíssima, amb una notable capacitat evocadora i descriptiva) és excel·lent i, probablement, el més interessant de la primera part del llibre.

Però on sembla que les memòries arrenquen de veritat és quan els pares comencen a guanyar presència en els records de l'autor. Aquí comença una altra història, més personal, més viscuda, més memorialística, que fa guanyar força al text. Josep Almeda no enganya ningú quan explica que no recorda el seu pare, Ramon Almeda i Callís. Ell va néixer el 1933 i el seu pare va ser assassinat l'agost de 1936. Per tant, el que ha fet és un treball minuciós de reconstrucció de

la vida del pare: la seva trajectòria de joventut, la formació, el seu treball professional i públic com a advocat i com a propagandista de la Lliga, els escrits publicats i, finalment, la reconstrucció de les setmanes inicials de la guerra, fins a la seva mort. És del millor del llibre, sense cap mena de dubte. El lector que s'hi endinsi ha de retenir un nom: La Mambla, el comitè de La Mambla, un dels grups anarquistes més ferotges que va assolir el territori osonenc (i també el Ripollès i el Bages) i que ha deixat un rastre memorialístic notabilíssim. Durant dècades, en moltes cases de la zona nord d'Osona (en el territori fronterer entre Osona, el Ripollès i la Garrotxa) es citava el comitè de La Mambla com un espectre terrorífic.

De l'assassinat de Ramon Almeda i Callís n'ergeixen dues figures cabdals en la vida de Josep Almeda: la seva àvia, Carme Vila Formosa, i la seva mare, Narcisa Petitpierre. A partir d'aquest petit nucli i dels seus familiars més propers (oncles i ties, nebots, cosins), es va teixint la nova vida familiar, sempre, però, amb uns elements de continuïtat que expliquen, a partir d'aquest i d'altres testimonis, la persistència d'uns elements col·lectius que han format part de la identitat del país: tot i la brutal

ruptura de la guerra i la revolució, en els anys posteriors es conserven bona part dels escenaris familiars que ja venen del Vuit-cents. Els Almeda Petitpierre, amb l'àvia, les ties i els oncles, tornen a les cases pairals i masies d'Osona, de Vilafranca del Penedès i de Santa Maria de Besora. Són escenaris que Josep Almeda ja ens havia explicat en descobrir-nos les generacions dels besavis, dels parents llunyans que van bastir el patrimoni industrial i agrari de la família.

Per als contemporaneistes (i per als lectors més interessats en les dècades de la segona meitat del Nou-cents), aquí comença un altre llibre, unes altres memòries. És interessantíssima la reconstrucció del pas de Josep Almeda pel CC, la influència de Raimon Galí i Antonio Pérez, les amistats amb Xavier Muñoz, Eduard Castellet i tants d'altres. Gairebé exòtica l'aventura de «company de viatge» dels trotskistes de la Lliga Comunista Revolucionària! Un burgès, empresari benestant, ajudant la gent de l'extrema esquerra dels primers anys setanta, no deixa de ser un episodi força insòlit i interessant de conèixer.

El llibre va avançant amb pàgines d'una forta introspecció personal, evocacions de la família (la seva dona, Marta Samaranch; els fills,

amb l'enyorament pel gran, Ramon, a primera fila), el paisatge (fonamental: Santa Maria de Besora, el Pla, el Noguer), la vida de cada dia. Són, probablement, els grans moments de les memòries de Josep Almeda. Per a algú que coneix aquells paisatges i ha trepitjat alguns dels prats i camins que descriu, són unes pàgines magnífiques. Fins i tot qui signa aquestes ratlles és recordat (sense ser nomenat i enmig d'un grup de quitxalla), de la mà d'un altre personatge enyorat, el seu oncle Francesc Vila-Abadal, gran amic de Josep Almeda (i perdoneu la nota personal).

Detallat, concret fins a extrems gairebé de mania, dada a dada, nom a nom, Josep Almeda construeix un llibre gairebé oceànic o, si voleu, escriu un parell de llibres i els intenta crear dins un sol volum. Naturalment, té tot el dret de fer-ho d'aquesta manera. En el moment de fer un balanç (encara que sigui provisional) de la llarga lectura de *Les arrels i els seus dies*, penso que Josep Almeda podia haver escrit unes memòries personals i una història familiar que, per elles mateixes, ja haurien valgut com una part de la història col·lectiva d'aquest país. La fórmula triada no desmereix el conjunt, en absolut. Només ens obliga als lectors a treballar una mica més.

Salvador Comelles / Dibuixos: Mercè Galí

NOVETAT

Poemes curts, molt curts i una mica més llargs. Poemes per llevar-se, per anar a dormir i per somiar. I ara, també, poemes per parar taula, per dinar, per cuinar i poemes de macarrons, de sopes, de restaurants, de pastissos...

Publicacions de l'Abadia de Montserrat - Ausiàs Marc, 92-98 - comanda@pamsa.cat - www.pamsa.cat